

Uzasadnienie

Kazimierz Missona to wybitny pedagog i wychowawca w wielu galicyjskich, a po odzyskaniu niepodległości, również w małopolskich szkołach średnich. Urodził się 6 stycznia 1874 r. w Brodach w Galicji Wschodniej. Tutaj też ukończył szkołę powszechną oraz gimnazjum im. Józefa Korzeniowskiego. Następnie przez kilka lat studiował na uniwersytetach we Lwowie, Grazu i Berlinie. W 1903 roku zdał egzamin kwalifikacyjny na nauczyciela gimnazjalnego i został mianowany nauczycielem rzeczywistym, z uprawnieniami do nauczania języka niemieckiego jako dyscypliny głównej oraz greki, łaciny, j. francuskiego i polskiego. W omawianym okresie kandydat na nauczyciela gimnazjalnego musiał legitymować się wykształceniem akademickim oraz zobligowany był do zaliczenia wykładów z filozofii, psychologii, pedagogiki. Preferowane było także, aby przyszły nauczyciel chodził na zajęcia z metodyki nauczania wybranego przedmiotu, gimnastyki oraz higieny szkolnej. Kazimierz Missona, zanim rozpoczął pracę w brzeskiej szkole średniej, nauczał w latach 1889-1902 w V Gimnazjum we Lwowie. W następnym roku szkolnym wiedzę przekazywał w gimnazjum w Stryju, później od 1903 do 1907 roku pracował w I Gimnazjum w Kołomyi, skąd przeniesiono go do Jarosławia. 1 maja 1915 r. otrzymuje urlop, by objąć stanowisko dyrektora w brzeskim gimnazjum, placówce prywatnej, utrzymywanej przez barona Jana Albina Götza-Okocimskiego, właściciela okocimskiego browaru, wspaniałego filantropa, najprawdopodobniej najbogatszego mieszkańca Małopolski. Wydawałoby się, że objęcie stanowiska dyrektora w prywatnym gimnazjum z prawem publiczności było dla profesora gimnazjalnego Missony degradacją, a nie awansem. Jednak w Brzesku Kazimierz Missona, człowiek wyprzedzający swoją epokę, mógł bez skrupowania rozporządzeniami i okólnikami Rady Szkolnej Krajowej realizować swoje wizjonerskie programy pedagogiczno-wychowawcze. Właśnie w Brzesku Kazimierz Missona rozpoczął realizację swoich nowatorskich projektów. Ówczesne gimnazja swoją działalność opierały na „Zarysie organizacyjnym dla Gimnazjum”, który wydany został w 1849 r. i w swojej rozciągłości nie zakładał kwestii wychowawczych w szkole średniej. Problemy te zostały w nim praktycznie całkowicie pominięte. Missona, widząc niedostatki w omawianej dziedzinie, będąc dyrektorem prywatnego gimnazjum, jak sam wspominał, nieskrepowanego przepisami, rozpoczął realizację projektu „Nauki o życiu i wychowaniu”. Dyrektor Kazimierz Missona niejednokrotnie stwierdzał, że szkoła uczy, a nie wychowuje i dlatego nie zna i nie rozumie młodzieży, powtarzał, że szkoła pierwszych dziesięcioleci dwudziestego wieku stała się tylko fabryką, która produkuje nowych absolwentów. Dobitnie stwierdzał, że: „(...) uczeń, istota żywa, stał się materiałem, znanym nauczycielowi o tyle o ile postępował w nauce lub nie(...)”. Determinacja Missony, by zająć się nie tylko nauczaniem, ale także wychowywaniem młodego pokolenia doprowadziła do tego, że w 1915 r. wprowadził w brzeskim gimnazjum nowy przedmiot – „Naukę o wychowaniu i życiu”.

Nowy dyrektor podzielił cykl nauczania na pięć modułów.

1) Pierwszy z nich to był cielesny, podczas którego realizowano nie tylko ćwiczenia gimnastyczne, ale także organizowano piesze wycieczki, lekcje na wolnym powietrzu oraz zajęcia i wykłady prowadzone przez lekarza szkolnego, dotyczące zdrowia i higieny.

2) Drugi moduł - duchowy został podzielony na następujące części:

- religijny, mający na celu wyrobienie wśród uczniów postaw religijnych, patriotycznych i moralnych. W celu realizacji tego przedsięwzięcia działała w szkole „Sodaliczka Mariańska”, do której przynależność była dobrowolna.

- drugą częścią składową tego modułu był element nazwany naukowym. Profil ten realizowano poprzez utworzenie w oparciu o bibliotekę szkolną dwóch czytelni naukowej i rozrywkowej, do których należeć miała cała społeczność szkolna. W ramach tego projektu obowiązkiem uczniów było przygotowywanie wystąpień, referatów - oczywiście pod opieką nauczycieli - dotyczących problemów z zakresu wychowania obywatelskiego, prawa cywilnego lub karnego w klasach V-VIII. Uczniowie z klas niższych przygotowywali prelekcje, poruszające np. kwestie kultury osobistej, savoir-vivre przy stole, na ulicy itp.

- ostatnią częścią modułu duchowego, był aspekt estetyczny, w ramach którego organizowano akademie, poranki i wieczornice, rozpowszechniano zamiłowanie do muzyki i rysunków, dbając jednocześnie o odpowiedni wystój klas.

3) W trzecim module towarzyskim prowadzone były zajęcia dotyczące szeroko pojętych kwestii kultury osobistej i dobrego wychowania. Przybierały one formę lekcji teoretycznych i praktycznych.

4) Natomiast czwarty segment nazwany został społecznym i swoją działalność opierał na „*Gminie Szkolnej*” – dziś powiedzielibyśmy samorządzie szkolnym. Do Gminy Szkolnej należeć mieli wszyscy uczniowie i uczennice, dzieliła się ona na tyle oddziałów, ile w danym roku szkolnym powstało klas, a celem jej było przygotowanie młodzieży do aktywnego życia obywatelskiego, poprzez działalność różnych instytucji istniejących w ramach gminy, takich jak: czytelnia, spółdzielni uczniowskiej prowadzącej sklepik szkolny oraz kół zainteresowań. Na czele Gminy Szkolnej stał zarząd, którego pracami kierował marszałek. Charakterystyczną częścią tego podmiotu był „*Sqd Koleżeński*”, który rozstrzygał wszelkie spory zaistniałe w łonie społeczności szkolnej. Ten organ można uznać za protoplastę dzisiejszych działań pedagogiczno-wychowawczych, opartych na mediacjach rówieśniczych, podczas których młodzi ludzie dążą do załagodzenia i zniwelowania zaistniałego sporu.

5) Ostatni z modułów nosił nazwę praktycznego, w jego ramach obowiązywała praca całej młodzieży szkolnej w ogrodzie. Ponadto dla chłopców prowadzono warsztat szkolny, a dziewczęta szkoliły się w pracach domowych. Organizowano kiermasze podręczników szkolnych, a dla najbardziej potrzebujących uczniów spółdzielnia szkolna, utrzymująca się m.in. ze składek i sprzedaży płodów rolnych wyhodowanych w szkolnym ogrodzie, udzielała dotacji i zapomóg na zakup przyborów szkolnych. W omawianej kwestii, już w wolnej Polsce Kazimierz Missona bardzo wiele czasu poświęcił na spotkania z przedstawicielami władz oświatowych różnych szczebli, redagowanie pism do Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, by naukę o wychowaniu i życiu wprowadzono do gimnazjów w całej Polsce oraz by realizowano ją w wyższych klasach szkoły powszechnej.

W roku szkolnym 1928/29 Kazimierz Missona, w oparciu o kilkunastoletnie doświadczenie w prowadzeniu zajęć z zakresu „*Nauki o życiu*”, zaproponował MWRiOP wprowadzenie we wszystkich szkołach średnich i powszechnych w Polsce tego przedmiotu i przeznaczenie na realizację jego dwóch godzin tygodniowo w gimnazjach, oraz jednej godziny w szkołach powszechnych. Niestety, zajęcia z „*Nauki o życiu*” w formie zaproponowanej przez dyrektora brzeskiej szkoły średniej nie doczekały się realizacji w okresie międzywojennym, może dlatego, że były ponadczasowe i wyprzedzały ówczesną epokę. Trzeba zaznaczyć, że problemy poruszane w planie przedmiotu „*Nauki o życiu*”, opracowanym przez Kazimierza Missonę, znalazły odzwierciedlenie w niejednym programie profilaktyczno-wychowawczym szkół współczesnych. Dla przykładu „*Nauka o życiu*” przerabiała m.in. następujące tematy: „*Organizacja szkoły. Przepisy szkolne*”, „*Życie ucznia w szkole, to nie koszmar*”, „*Higiena człowieka – choroby ogólne, uświadczenie płciowe*”, „*Wartość ćwiczeń cielesnych i zawodów sportowych*”. W 1929 r. Kazimierz Missona przeniesiony został na równorzędne stanowisko do Państwowego Gimnazjum w Trembowli, a powodem przeniesienia miało być, jak sam przyznawał: „*(...) odmienne zapatrywanie pedagogiczne (...)*”. W nowej placówce Missona nie porzucił swoich zapatrywań pedagogicznych i pragnął je w dalszym ciągu realizować za pomocą periodyku, będącego kontynuacją „*Z brzeskich doświadczeń wychowawczych*” – „*Z trembowelskich doświadczeń wychowawczych*”. W tej miejscowości dyrektor Missona mimo wszystko kontynuował, chociaż w okrojonej formie „*Naukę o życiu*” w wymiarze jednej godziny tygodniowo, prowadzonej przez nauczycieli bezpłatnie. Nowy dyrektor trembowelskiego gimnazjum specjalny nacisk kładł na rozwój teatru szkolnego, którego był wielkim propagatorem. Wielokrotnie sztuki, m.in. jego autorstwa były prezentowane w gmachach Towarzystw Gimnastycznych „*Sokół*” w Jarosławiu, czy w Brzesku. Zresztą wszystkie sztuki przez niego napisane, a tworzył w pierwszej kolejności takie, które poruszały aspekty patriotyczne, wystawiane były na scenach szkolnych w placówkach, w których pracował. W teatrach szkolnych Kazimierz Missona prezentował również własne utwory sceniczne, takie jak: „*Cześć Polskiej Ziemi*”, „*Wódz narodu – Józef Piłsudski*”, „*Trzeci Maja*”, „*Pod Wiedniem*”, „*Obrona Trembowli*”, „*Szopka gimnazjalna*”, czy „*Szopka studencka*”. Warto również wspomnieć, że Missona przygotował także projekt reformy polskiej gramatyki i pisowni. Zamiary swoje przedstawił w dwóch pozycjach dedykowanych Akademii Umiejętności w Krakowie, były to: „*Nowy ABECADLNİK polski AOU*” i „*Nowa pisownia*”. Wiele jego propozycji zawartych w tych publikacjach zostało ujętych w późniejszych reformach językowych. Ponadto nie możemy zapomnieć, że Kazimierz Missona w pierwszej kolejności był germanistą, specjalizującym się dydaktyce nauczania tego języka. Dlatego też wydał trzykrotnie wznawiany podręcznik do literatury niemieckiej w rozwoju historycznym pt.: „*Deutsche Literatur in historischer Entwicklung*”. Oprócz tego zajmował się Kazimierz Missona szeroko rozumianymi stosunkami polsko-niemieckimi. W związku z tym, pracując jeszcze w jarosławskim gimnazjum, przedstawił tekst, cechujący ogół stosunków polsko-niemieckich na przestrzeni wieków. Artykuł ten ze względu na cenzurę – musimy przecież pamiętać, że w 1910 r. Polska w dalszym ciągu była pod zaborami – na pierwszy rzut oka wydawałoby się, że dotyczy zagadnień odnoszących się do reformy nauczania języka Schillera i Goethego w galicyjskich gimnazjach. Jednak, tak naprawdę w sposób zakamuflowany poruszał on problemy stosunków społeczno-politycznych z naszym obecnym zachodnim sąsiadem. Kazimierz Missona, gorący patriota, członek

wielu organizacji społeczno-patriotycznych, np. Polskiego Towarzystwa „Sokół”, czy Towarzystwa Szkół Ludowych nie przypadkowo napisał ten tekst w 500 rocznicę zwycięstwa pod Grunwaldem. Ponadto, Kazimierz Missona był prezesem Organizacji Obrony Narodowej, której głównym celem stała się walka o kresy wschodnie i zachodnie Rzeczypospolitej. W chwili największego zagrożenia dla istnienia państwowości polskiej ze strony bolszewickiej Rosji w 1920 r. przewodził w Brzesku Tymczasowemu Komitetowi Obrony Państwa.

Po przejściu na emeryturę w 1933 r. Kazimierz Missona przeprowadził się do Krakowa, gdzie w dalszym ciągu tworzył i publikował swoje dzieła.

Zmarł 15 kwietnia 1943 r. po krótkiej chorobie i został pochowany na Cmentarzu Rakowickim.

Przewodnicząca Rady Miejskiej w Brzesku

mgr Maria Kądziołka